

TYPES OF SYNTACTIC GROUPS IN DIMITRIE BOLINTINEANU'S WORKS

Alina Maria Ungureanu (Tisoaică), PhD Candidate, University of Pitești

Abstract: This paper aims to be an analysis of the main types of syntactic groups in Dimitrie Bolintineanu's work. The syntactic level, as it appears analyzed in The Romanian Grammar, doesn't only include the syntactic relation of the type SVO, but it also presents the linguistic phenomena in a modern manner. Along with the classical structures, the syntactic groups represent the starting point in the case of this analysis. The syntactic groups include: the nominal group, the verbal group, the adjectival group, the adverbial group, the interjectional group and the prepositional group. In each group, there are analyzed the different possible combinations between the component parts of speech and the syntactic functions that they can perform.

Keywords: syntactic level, syntactic relationships, syntactic groups, analysis, combinations.

Structura sintactică a propoziției și a frazei din limba literară a secolului al XIX-lea presupune dispariția din uz a construcțiilor cu caracter arhaic. Acestea vor fi înlocuite cu tipul de structuri apărute fie sub influența limbii franceze, fie sub influența limbii populare.

Dintre particularitățile care încă persistă în limba literară de la începutul secolului al XIX-lea și până spre 1860 se pot enumera: neacceptarea negației duble, folosirea frecventă a atributelor pronominale în dativ posesiv, prezența dativului adnominal, înscrierea complementului direct personal în sfera genului personal, atributul deictic, folosirea prepozițiilor care schimbă regimul verbului (*cătră* cu valoare de dativ, *de* cu valoarea lui *dacă* sau în calitate de conector al unei circumstanțiale finale reale).

Nivelul sintactic al limbii lui Dimitrie Bolintineanu nu reprezintă un criteriu propriu-zis de individualizare a scriitorului, ci, mai degrabă, de încadrare a acestuia în epoca din care face parte.

Urmând modelul limbii franceze, care își exercita intens influența în această perioadă, Bolintineanu respectă formula topică a propoziției de tip SVO.

Orice enunț poate fi format din unul sau mai multe grupuri nominale și un grup verbal care, la rândul lor, pot fi despărțite în funcție de raporturile sintactice interne. Totuși, "calitatea de enunț e o însușire sintactică a șirurilor de cuvinte. Ea e dată nu de înțelesul acestora, ci de organizarea gramaticală. Mai precis : pentru ca un grup de cuvinte să alcătuiască un enunț, e necesar ca ele să respecte regulile de combinare gramaticală, adică să se integreze într-o structură sintactică"¹.

Enunțul ca unitate sintactică presupune existența termenilor de sintagmă și valență sintactică, la rândul ei sintagma fiind definită ca "unitate sintactică relațională ce grupează două unități funcționale (părți de propoziție) printr-o relație de subordonare"².

Majoritatea enunțurilor întâlnite la Bolintineanu implică sintagma principală folosită în strânsă legătură cu relația de extensiune și expansiune. La baza sintagmelor, stau grupurile sintactice care sunt de mai multe feluri: grupul nominal, grupul verbal, grupul adjectival, grupul adverbial, grupul interjecțional, grupul prepozițional.

1. La nivel sintactic, *grupul nominal* poate îndeplini una din funcțiile substantivului: subiect, obiect direct sau indirect, nume predicativ, diferite tipuri de circumstanțiale.

¹ Stati, 1972: 17

² Găitănanu, 2007: 25

Totuși, s-a contestat faptul că un substantiv articulat ar putea forma un grup nominal întrucât “un GN se formează dintr-un substantiv și un următor de determinanți secundari, iar articolul, indiferent dacă este hotărât, nehotărât, adjectival ori posesiv, reprezintă pentru uz un determinativ primar”³.

Din punct de vedere sintactic, se pot identifica în opera lui Bolintineanu structuri care aparțin grupului nominal cu precizarea că “grupul nominal nu este însă numai o structură sintactică, ci și una semantică”⁴.

Astfel, dintre cele patru categorii de bază ale grupului nominal stabilite de Ion Coteanu în *Stilistica funcțională a limbii române*, în poeziile lui Bolintineanu se disting:

- combinarea unui substantiv-centru cu unul sau mai multe adjective: *o sultană jună* (I⁵: 14), *o umbră blândă și ușioară* (I: 15), *raze dulci și argintoase* (I: 109), *ton rece, sec* (I: 18), *dumbrava verde, fragedă, umbroasă* (I: 23), *suflet zdrobit* (I: 347).

Adjectivul sau adjectivele calificative pot fi puse înaintea substantivului devenind astfel o marcă a “enuțului poetic, acceptată și utilizată ca atare de la începuturile poeziei originale culte”⁶: *rea vijelie* (I: 347), *crudă durere* (I: 347), *tăiosul fier* (I: 145), *dulce stea* (I: 72).

- combinarea unui substantiv-centru cu alt substantiv în cazul genitiv: *suspînul vântului* (I: 23), *parfumul tinereții* (I: 98), *anii vieții* (I: 114), *vărsarea serii* (I: 136), *umbra nopții* (I: 154);

- combinarea unui substantiv-centru cu unul sau mai multe substantive precedate de prepoziție: *buze de rouă* (I: 347), *vânt de primăvară* (I: 141), *o șoptă de lopată* (I: 24), *o inimă de ură* (I: 146), *arme de bărbat* (I: 177), *pod de aur* (I: 19), *coama de fir* (I: 55), *paner de aur* (I: 130).

O problemă aparte o pune grupul nominal care asociază un substantiv în dativ cu un alt nume sau pronume, această situație constituind o ambiguitate de care dispune limba română și care este foarte rar întâlnită: - *Părinții-mi nu vrură să fiu eu soție / Acelui ce-n viață-mi atât am iubit*. (I: 217).

Uneori, articolul genitival fie nu era folosit, precum în exemplele: *Este dulcea soțioară / Domnului Ștefan* (I: 167); *Fața ei e dulce ca lumina nouă / Lunii pe un nor* (I: 199), deși în graiul lui Bolintineanu acesta prezenta mai multe forme, fie apare sub forma unică *a*, așa cum se întâmpla în graiul moldovenesc: *P-aripele d-aur a lui Ilbahar* (I: 29); *Ascultă plânsul dulce a celui ce ești dragă* (I: 241).

Grupurile nominale simple se combină între ele, rezultând grupuri complexe. De exemplu, grupul nominal *căii astor mari boieri* (I: 160) este format din următoarele trei grupuri simple: *astor boieri*, *mari boieri* și *căii boierilor*; grupul nominal *două mari buchete de flori fragede* (V: 135) este format din: *două buchete*, *mari buchete*, *buchete de flori*; *pe două șiruri de dinți mici, bine înșirați și albi ca laptele* (V: 138) cuprinde: *două șiruri*, *șiruri de dinți*, *dinți mici*, *dinți bine înșirați*, *dinți albi ca laptele*.

O altă marcă a enuțului poetic legată de structura grupului nominal este așezarea adjectivului sau a adjectivelor înaintea substantivului, ceea ce din punct de vedere sintactic constituie o inversiune la nivelul topicii. Exemplele în acest sens sunt foarte numeroase în poezia lui Bolintineanu: *tinerile zori* (I: 9), *frumoasa baiaderă* (I: 9), *alba frunte* (I: 10), *blânda poezie* (I: 21), *dragii bulbuluce* (I: 30), *dulcii periori* (I: 35), *gentila hanimă* (I: 45),

³ Coteanu, 1985: 61

⁴ *Ibidem*

⁵ De menționat este faptul că pentru a reda exemplele, s-au folosit prescurtările I pentru volumul de poezii (Bolintineanu, 1981, *Opere I*, București, Editura Minerva) și V pentru volumul de romane (Bolintineanu, 1984, *Opere V*, București, Editura Minerva)

⁶ Coteanu, 1985: 64

frumoasa dimineață (I: 52), *cereasca poezie* (I: 63), *finul mozaic* (I: 72), *frumoasa exilată* (I: 73), *plăcutei fecioare* (I: 181), *dalba copilă* (I: 181), *dragele flori* (I: 189).

Există și versuri care conțin grupuri nominale ce au ca centru un substantiv și multiple determinări care nu sunt reprezentate doar prin adjective, ci și prin substantive cu sau fără prepoziție sau chiar prin propoziții subordonate: *Fala e un soare mândru, strălucit, / Ce orbește ochiul care l-a privit* (I: 169), *Râuri largi de sânge din pământ țâșnesc* (I: 173), *Prin văile Carpaților / Misterici, neguroase / Trecea capul cazacilor / Cu garde numeroase* (I: 228).

Alipirea formei neaccentuate a pronumelui personal în cazul dativ de un substantiv cu care formează un grup nominal reprezintă, de asemenea, o problemă de ordin sintactic, nu numai prozodic. Exemplele sunt numeroase: *caldă-ți e privirea* (I: 16), *juna-ți frumusețe* (I: 77), *micile-ți picioare* (I: 69), *ușoru-mi pas* (I: 294), *dulcele-ți parfum* (I: 310), *sărmanu-mi suflet* (I: 27), *în negrele-mi locuri* (I: 184), *pe albu-ți sân* (I: 239), *cu frumoasele-mi lumine* (I: 242), *cu rotunda-i albă mână* (I: 266).

Formele neaccentuate ale pronumelui personal în dativ, asemănătoare, ca valoare semantică, cu cele ale cazului genitiv sau cu valorile pronumelui posesiv, reprezintă un mijloc prin care graiul obișnuit și-a făcut simțită prezența în limbajul poetic.

Plasarea unui posesiv înaintea substantivului ca determinant este nelipsită în poezia lui Bolintineanu: *l-a mea vedere* (I: 58), *al meu dor* (I: 60), *dup-a sa tulpină* (I: 65), *al meu mire* (I: 67), *a sa gurică* (I: 74), *ale noastre simțuri* (I: 90), *sub al tău pas* (I: 92), *a sa umbră* (I: 101), *cu a mea voință* (I: 114), *într-a ta lumină* (I: 124), *a mea iubire* (I: 145), deși nici fenomenul invers nu lipsește: *curtea mea* (I: 54), *sultanul meu* (I: 55), *pe anii vieții sale* (I: 57), *în sufletele noastre* (I: 59), *bucla sa* (I: 65), *gurița ta* (I: 69), *dorul vostru* (I: 79), *somnul tău* (I: 86), *pe anii mei* (I: 92), *lacrimile sale* (I: 101), *căpitanii mei* (I: 124).

Deși în cadrul unui grup nominal relațiile sintactice sunt cele de subordonare, respectiv de atribuire, ca unitate sintactică aparte, acesta nu îndeplinește niciodată funcția de atribut, această funcție ducând la anularea grupului nominal care ar juca rolul determinantului.

Excepție de la această regulă face însă funcția de apozitie, pe care un grup nominal o poate îndeplini fără a suferi modificări. “Ca GN, apozitia poate să califice așadar simultan mai multe elemente din grupul căruia îi servește drept atribut. Ea este, pe de o parte, echivalent mai mult ori mai puțin evident al GN la care se referă, iar pe de altă parte calificativ al acestuia, ceea ce nu se întâmplă niciodată cu un atribut propriu-zis. De aceea, uneori, ea și pare ruptă semantic de grupul calificat, ca și cum ar vrea să trimită la cu totul altă sferă de reprezentări. Este o însușire de foarte mare importanță pentru funcția ei poetică”⁷.

Grupul nominal își poate mări volumul prin prezența participiilor și a gerunziilor.

Participiile folosite în structura grupului nominal pot avea valoarea unui simplu adjectiv cu funcție de atribut așa cum reiese din exemplul: *vorbe-adorate* (I: 92) sau pot fi participii însoțite de complement: *cavalerii vestiți în bătaie* (I: 201).

Gerunziile marchează în primul rând ideea verbală. De aceea, uneori, folosirea acestora duce la interpretări diferite. Gerunziile apar, în general, acordate, ca adjective cu funcție de atribut și fac parte din grupul nominal: *valurile spumegânde* (I: 83), însă pot face parte și din grupul verbal unde îndeplinesc funcția de complement: *valul alb de spumă trece clocotind* (I: 17).

Unele grupuri nominale folosite de Bolintineanu în poeziile sale uimesc prin ordinea prea puțin obișnuită a cuvintelor: *P-ale-acestor oaspeți fețe gânditoare* (I: 152); *Printr-al lunei pline brău voios de foc* (I: 214). Despre asemenea grupuri s-ar putea spune că nu au

⁷ Coteanu 1985: 71

cursivitate întrucât părțile constituente sunt despărțite de alte elemente care fie fac parte din același grup, dar nu respectă topica obișnuită, fie fac parte din alte grupuri.

Cursivitatea grupului nominal este un criteriu sintactic care ține de *structura de suprafață* a unui text, structură dată de relațiile dintre propoziții. Pentru a se ajunge la identitatea referențială a textului, este necesar ca, în cadrul acestuia, să existe un singur referent ce poate fi reluat prin pronume și care să ducă la continuitatea referențială a textului dat.

Conjunțiile, adverbele, prepozițiile, legăturile existente între diferitele timpuri verbale dintr-o serie de propoziții sunt tot atâtea elemente care aparțin structurii de suprafață.

2. *Structura de adâncime* a unui text presupune prezența mai multor *grupuri verbale*. Prin analogie cu grupul nominal, grupul verbal ar trebui să fie alcătuit dintr-un verb și diferite părți de vorbire.

Însă, verbul presupune, în primul rând, relația dintre el și subiect, o problemă fiind faptul că în limba română, verbul aflat la un mod personal include și pronumele subiect care nu este exprimat, acesta din urmă identificându-se în această situație cu grupul verbal. Prin urmare, pentru a se evita confuziile și a include în mod eronat subiectul în grupul verbal, se consideră *grup verbal* numai *grupul predicatului*, cu un verb exprimat, fiind necesare mai multe segmentări și operații de recunoaștere a grupului de cuvinte ce reprezintă predicatul.

Astfel, în versul: *Un crin se usucă și-n laturi s-abate* (I: 347), există două predicate, prin urmare vor fi și două grupuri verbale. Un grup verbal va fi: *(el) se usucă*, iar celălalt: *(el) s-abate*. Când verbul este însoțit de adverb, acesta face, de obicei, parte din grupul verbal, adverbul reprezentând pentru verb ceea ce adjectivul reprezintă pentru substantiv.

Dar elementele grupului verbal nu sunt tot atât de unite ca acelea din grupul nominal. De exemplu, adverbul dintr-un grup verbal propriu-zis, poate fi plasat în orice punct al enunțului, așa cum este și cazul versului: *Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut* (I: 347), în care adverbul *deodat* se poate găsi în diferite poziții fără a se schimba însă înțelesul: *Pe patu-mi de moarte am căzut deodat*, *Deodat pe patu-mi de moarte am căzut*, demonstrându-se astfel independența componentelor grupului verbal.

Dar, când “nu face însă parte din categoria celor primare și nici nu are marcă adverbială, adverbul trebuie să stea lângă verb, iar dacă se fac inversiuni, să se ducă împreună cu verbul în locul unde este plasat acesta”⁸.

O altă problemă întâlnită în cazul grupului verbal este reprezentată de tranzitivitatea verbelor, care pot fi urmate de un substantiv fie cu rol de obiect direct, fie de obiect indirect. Spre deosebire de grupul nominal, care cunoaște doar patru categorii generale, grupul verbal poate lua următoarele forme:

- verb-adverb: *Și-aerul bea dulce roua dupe crini* (I: 13), *Văzut-am pretutindeni o tânără părere* (I: 59), *O crudă durere adânc m-a pătruns* (I: 347); *Ca robul ce cântă amar în robie* (I: 347); *Pe patu-mi de moarte eu cânt dureros* (I: 347), *La preumblări, la operă, la banchete, în birturi sunt totdeauna împreună* (V: 143), *dar care trece înaintea cu nepăsare* (V: 436);

- verb-substantiv (cu rol de complement direct sau complement indirect): *Văz un val de vijelie* (I: 12), *Vântul nopții răspândește / Un parfum îmbălsămit* (I: 106), *Că viața e dulce și n-are suspin; Să moară bătrânul ce fruntea înclină / Ce plânge trecutul de ani obosit* (I: 347), *un pact de a trăi toată viața cu un amic împreună* (V: 134), *a-și odihni ochii asupra Elenii* (V: 138);

- verb-prepoziție-substantiv (cu rol de circumstanțial sau complement indirect): *Și luna cu chip d-aur se leagănă pe munte* (I: 10), *O lacrimă lucește pe genele-ți de fir* (I: 50),

⁸ Coteanu, 1985: 97

Atuncea când cântă prin flori filomele (I: 347), vorbele cură din buzele lui ca mărgăritarele (V: 121), grozav băturăm pe opoziție (V: 121), se înclină cu respect înaintea Elenii (V: 122), cu gând a se face într-o zi ministru (V: 118), se luptau contra enemicilor numeroși pentru religie și independința națională (V: 159), a-i organiza pe picior de rezbel (V: 159);

- verb copulă-nominal: *Și-i frumoasă, blândă, bună (I: 42), Amară e moartea când omul e june, / Și ziua-i frumoasă, și traiul e lin (I: 347);*

- verb-verb: *Însă dacă cerul, vrând să-ngreueze (I: 114); Dar sub mii de brațe trebuie să cază (I: 122); Căci românul încă știe a se bate (I: 127); Tot ce fu prea mare cată a slăbi! (I: 13), o să vie a combate (V: 124), merită să i se zică a pleca de aici (V: 128), Vezi a materializa tot (V: 135), încetase de a juca (V: 167), Elena atunci se ocupa a rupe o floare (V: 169), merită a fi desprețuiți (V: 173), Aici aflară porțile închise: trebuia să le spargă (V: 366), trebuie a mărturisi (V: 404), Nu voim a zice (V: 406), iubeau să citească (V: 475), nu trebuie să vă supărați de a priveghea (V: 485).*

O structură aparte o reprezintă verbul urmat de adjectivul care îndeplinește funcția sintactică de element predicativ suplimentar: *se deschidea surâzătoare (V: 138), el stă rece (V: 192), Caterina ieși atunci din cameră, fragedă și răsândă ca florile ce răsăriseră în acea dimineață (V: 216), Eu te iubeam răpită de visul ce mă domină (V: 232), l-au găsit demn (V: 234).*

3. Pe lângă cele două grupuri sintactice principale, grupul nominal și grupul verbal, într-o propoziție dezvoltată pot să apară și alte grupuri precum grupul adjectival, grupul adverbial, grupul interjecțional și grupul prepozițional.

Grupul adjectival poate avea ca centru:

- un adjectiv propriu-zis: *era plină de interes (V: 123), Caterina devenise familiară cu Alexandru (V: 140), nimic demn de o creațiune atât de perfectă (V: 144), au devenit egali înaintea legilor (V: 148), o ființă demnă de dispreț (V: 165), cu ochii plini de lacrimi (V: 207).*

- un participiu cu valoare adjectivală: *Nu ești hotărât în nimic? (V: 134), a trădat parola dată sofului său (V: 220), Această societate formată din elemente streine, îmbogățită din abuzuri cu perderea elementului român, prin tradițiune, prin condițiunea ei, nu poate nici să simță, nici să cugete cu România! (V: 286), pământul coperit de velură verde surâdea ochilor obosiți de monotonia iernei (V: 316), lemn vopsit cenușiu (V: 446), Apostolii noștri, meniți a propaga în Moldova aceste idei (V: 509), o purtare încununată de virtuți (V: 509).*

Grupul adjectival cuprinde, în general, complemente și circumstanțiale, apropiindu-se din acest punct de vedere de grupul verbal. Totuși, adjectivul este un termen dependent care se subordonează fie unui centru de grup nominal, fie unui centru de grup verbal.

4. Grupul adverbial face parte, de regulă, din structura altor grupuri:

- verbal: *și totdeodată aruncă brăul departe de dânsul (V: 229), societatea de dame și cavaleri ce veniră la nuntă se înturnă cu nunii acasă la postelnicul (V: 241), convenția a făcut pe români deopotrivă înaintea legii (V: 267), e destul de mare (V: 268), Acest june ajunsese îndată aproape de banca de la păretele monăstirei (V: 334), Alătura cu dânsul ședea un om ca de 40 de ani (V: 334), Dar Vel este o garanție de maimaintă pentru cel ce o să fie prezintat (V: 335), ce vin aicea jos un moment și se înturn repede în sânul părintelui lor? (V: 339);*

- nominal: *Ei sunt datori aceasta relațiunilor cu fanarioții și oștirilor streine; doctrinelor filosofice ale Occidentului, trecute aici într-un secol de criză și rău înțelese (V: 273), oameni, femei despletite, rău desemnați (V: 353), unei aristocrații rău înțelese (V: 396), Această casă se afla situată lângă Colțea, pe o stradă strimptă, nu departe de casa numită a*

lui Raleți (V: 409), *Caterina era aproape portretul maică-și* (V: 459), *ierarhie rău înțeleasă și mai rău aplicată* (V: 497), *ea însăși făcea versuri, destul de mediocre* (V: 507).

Deși toate adverbele pot fi centru de grup, tipul de adverb folosit are implicații în ceea ce privește adjuncții care intră în structură. Un astfel de exemplu îl constituie adverbele de tipul *asemenea, aidoma, întocmai, concomitent, simultan, paralel: Și întocmai ca un soare / Razele ei strălucesc* (I: 310).

Adverbele modalizatoare devenite adverbe predicative au statut de grup adverbial cu adjuncții propoziții subordonate: *Negreșit că cel ce face binele trebuie să-l uite îndată și cel ce îl primește să nu-l uite* (V: 492), *Negreșit că sunt vrăjmașii dumitale cari te-au pârât* (V: 502), *Păcat că nu este colonelul în minister* (V: 505).

5. Capacitatea interjecțiilor de a forma singure enunțuri nestructurate are o importanță deosebită mai ales în cadrul poeziilor lui Bolintineanu, unde interjecțiile sunt des întâlnite.

Grupurile interjecționale, însă, depind de tipul interjecțiilor care intră în structură. Pot forma grup sintactic onomatopee și unele interjecții propriu-zise. Dintre acestea:

- interjecția *hai!*: “– *Ai cu mine ș-o găsește, / Și te-mbată de amor*” (I: 209), *Aide să vedem ce este!* (V: 450);
- interjecția *uite!*: *uite-l!* (V: 492);
- interjecția *iată!*: *Iată filozofia ce trebuie să meditam* (V: 135), *Ah! iată lumea!* (V: 138), *Iată puterea ce doresc să ai* (V: 195), *iată tot ce poci a zice* (V: 220), *iată o armă în mâna rivalei ei* (V: 230), *Iată o idee ciudată* (V: 236), *iată cuvântul de despărțire* (V: 261), *Iată adevărata morală a vieții* (V: 289), *Iată imaginea lumei!* (V: 343), *iată un Dumnezeu!* (V: 343), *iată trista, dar adevărata icoană a oamenilor, a unor oameni cari nu au primit de la ziditor decât chipul omenesc* (V: 433).
- interjecția *iacă!*: *Iacă religiunea mea* (V: 344), *Iacă-mă încurcat* (V: 433), *Iacă acum vezi cu ochii* (V: 483), *Iacă și boierul ce venea la noi* (V: 495);
- interjecția (*este, era*) *vai!*: *Nu, arhonda, vai de mine!* (V: 268).

Se observă că interjecțiile din grup capătă valoare predicativă, fapt ce duce la interacțiunea, la nivel sintactic, cu anumiți adjuncți.

Uneori, din grupul interjecțional pot face parte și propoziții subordonate, echivalente pe plan frastic funcției de complement direct: *Astfel a crezut și Tudor, și iată că astăzi nu mai este* (V: 359), *iacă cum ai căzut* (V: 436), *Iacă cum se gândea neîncetat Dem, ce îl frământa, ce îl făcea să sufere* (V: 442), *Na, te iubește, ce vei?...* (V: 454), *iată ce colonelul nu a putut înțelege* (V: 463), *iată că soldații aduc pe arestanții din pușcărie* (V: 493).

De menționat este faptul că atunci când au valoare emotivă sau expresivă, interjecțiile nu mai îndeplinesc funcția de predicat, și nici nu mai constituie centrul unui grup interjecțional așa cum reiese din exemplele următoare: *na! soarbe-l mai tare* (I: 185), *Ho! ho! strigă principele Iordache, ce, credeați că noi am rămas în urmă cu moravele parisienilor?* (V: 120), *Hop! hop! m-au chemat să iau parte cu dânsule* (V: 121), *Eu! hei! hei!...* (V: 121), *Hei! domnule Elescu!* (V: 126), *Ah! unde te duci găsești de acești oameni!* (V: 128), *Ei, bine!* (V: 128), *A!...* (V: 129), *Vai! sunt o expresiune a societății în care trăiesc!* (V: 130), *O, taci!* (V: 136), *Ha!... nu mă întreba* (V: 138), *Of!...* (V: 206), *Bravo! răspunseră ele* (V: 210), *Ha! ha!... Elescu face curte!... strigă o voce* (V: 295), *Dem era confundat, se puse să cânte: brum! brum! brum!* (V: 381), *Aidea! zise Vel* (V: 435), *Bre! bre! bre! spurcată lighioană este ciociul!...* (V: 437), *da! voi să înveți mai multă carte decât ministrul care te-a scos din post și decât copiii lui!* (V: 438), *Na!* (V: 438).

La Bolintineanu, complementul indirect exprimat prin clitice în limba veche apare înlocuit de complementul prepozițional, fenomen ce reprezintă și o caracteristică a limbii române actuale: *Vai de mine!* (V: 493).

Sporadic se întâlnește și complementul posesiv: *însă iată-ți dau iertare* (I: 207).

6. Grupul prepozițional diferă de celelalte grupuri sintactice (verbal, nominal, adjectival, adverbial) prin faptul că acesta asociază întotdeauna centrului de grup un alt termen.

În mod particular, nominalului implicat în grupul prepozițional i se impun restricții de caz, de număr și de articulare, în timp ce restricții de topică primesc toți termenii asociați. Cea mai frecventă restricție întâlnită pentru structura *prepoziție + nominal* este cea de caz, care impune folosirea unor prepoziții sau locuțiuni prepoziționale specifice. Astfel de exemple apar:

- la genitiv: *Aceasta îmi dă drept a vorbi aici contra acei clase pe care o numești nobilă și îi dai atâtea nemeritate cualități* (V: 127), *Și trebuie să am o mare putere asupra admirațiunei mele ca să nu zic mai mult decât ceea ce am zis* (V: 131), *Pălăria ei de amazonă fugea cu repeziciune în josul râului* (V: 160), *Pretutindenii, acest rege trușăș al viețuitoarelor îl găsești aducându-ne aminte neîncetat despre puterea geniului său asupra lucrurilor* (V: 163), *în această vale, la spatele mănăstirii, este un lac foarte adânc* (V: 203), *Inima lui palpita ca-naintea unui mare pericol* (V: 211).
- la dativ: *Nici nu m-am lovit de petre, nici apă nu am băut... grație d-lui Elescu...* (V: 160), *Elena, grație spiritului său natural de femeie, grație educațiunii sale, grație încă curățeniei și inocenței sufletului său, printr-o rezervă demnă ce inspira stima și respectul, nu avea a se teme de a fi învinsă cu atâta înlesnire* (V: 168),
- la acuzativ: *în față cu dânsul, puțin mai în dreapta, era Elena* (V: 135), *Umbrele serii se arătară pe sub dealuri* (V: 162), *când este în vreo adunare, toți ochii, toate urechile sunt pentru dânsa și noi rămânem părăsite!...* (V: 173), *ușa de la camera Elenei* (V: 213), *pe coasta lanțului de peste râu* (V: 218), *am suferit de la oameni* (V: 239), *ce vine de la București* (V: 242), *Acest june mi-a fost prezintat sub nume de boier din Moldova* (V: 243), *După o jumătate de oră trăsura sa fugea spre Ploiești* (V: 243), *Era trăsura egumenului de la Târșor* (V: 244), *femeia de la Ploiești veni* (V: 260), *pe lângă temerea* (V: 268).

În ceea ce privește restricția de număr în cazul nominalului, Bolintineanu respectă norma ce s-a impus și în limba română actuală.

Prepozițiile *dintre*, *de*, *printre* și *între* sunt urmate de forma de plural a nominalului.

Frecvent, se întâlnește și grupul prepozițional în structura căruia intră și o formă verbală nepersonală de:

- infinitiv: *încetează de a mai iubi* (V: 134), *Europa nu se află în pozițiune de a permite* (V: 223), *vom înceta de a bea* (V: 264), *ei ar fi refuzat de a combate* (V: 159), *nu se putea sătura de a privi* (V: 163), *dar poci să încetez de a fi gelos* (V: 219), *bărbat-meu se supune fără a murmura* (V: 224), *numai temerea de a se întâlni* (V: 229), *Înainte de a te cunoaște erau multe lucruri frumoase în lume* (V: 231).
- supin: *n-au nimic de aflat* (V: 129), *Bar este un om de pizmit* (V: 172), *rău face Elena de o primește pe aici* (V: 184), *Sunt multe lucruri de zis* (V: 227), *Lucrul este lesne de înțeles* (V: 229), *Nu este anevoie de dovedit*

daca ea a lăsat după dansa brâul alb (V: 231), *Cauza nu este anevoie de cunoscut* (V: 235).

Este de precizat faptul că atunci când supinul îndeplinește funcția de subiect sau complement direct, prepoziția *de* este marcă a formei verbale respective și nu centru de grup prepozițional: *care fac de naște lumina* (V: 124), *Caută de-i fă curte* (V: 186), *Acest obicei, și când este vorba de convivi amabili, este anevoie de schimbat, foarte anevoie* (V: 504), *Când se va sfârși, vom găsi încă de mâncat* (V: 504).

Cu toate că gerunziul este des folosit de Bolintineanu în poeziile sale, funcția sintactică de predicativ suplimentar corespunzătoare acestei structuri nu este atât de frecventă în opera scriitorului: *Vel, Dem și alți tineri se arestaseră în alte părți unde se găsiră propagând* (V: 481).

De cele mai multe ori, grupul prepozițional face parte dintr-un grup sintactic superior, cum sunt:

- grupul nominal: *pe toată această tinerime* (V: 348), *fata unui moșnean din Pietroșița* (V: 357), *un om cu mustățile rase, palid, cu ochii plini de inteligență și de ardoare, cu talia de mijloc* (V: 403), *temerile sele interioare contra Rusiei* (V: 404), *cizme de lac sau de glanț* (V: 409), *școala centrală de fete* (V: 409), *asupra repedei sale înavuțiri* (V: 410), *clasă aristocratică, clasă fără viață și fără viitor* (V: 412);
- grupul verbal: *Sunt sigur că vă veți apăra până la cea din urmă picătură de sânge* (V: 369), *Niciun popor supus nu se revoltă împotriva stăpânului său când crede că poate să cază sub jugul unui popor deopotrivă supus* (V: 371), *Avangarda intră în curte* (V: 373), *Eu nu-mi dau viața pentru țară* (V: 393), *Nu m-a scos din post* (V: 437), *Consulul se întoarce în salon* (V: 487), *te hrănești cu bucolicele și cu georgicile lui Virgil* (V: 506);

Funcțiile sintactice pe care le îndeplinește un grup prepozițional depind de valoarea morfologică a regentului. Dacă stă pe lângă un substantiv, atunci grupul prepozițional poate avea funcția de:

- atribut substantival: *noutăți din capitală* (V: 123), *figuri de deputați* (V: 129), *știri de la București* (V: 130), *am o mare putere asupra admirațiunii mele* (V: 131), *Atribuie aceasta spiritului de imitațiune al vieții de lorete din Paris* (V: 143), *nimic de mirare* (V: 143), *de aici luară o direcțiune către Brebul* (V: 198).
- atribut adverbial: *pe câmpul de la Târgul d-afară* (V: 368), *lupta națională contra intențiunelor Rusiei de atunci* (V: 406), *Cei doi arnăuți rămaseră în sala de jos* (V: 413), *îmi recomandă aceasta cu tot denadinsul în rândurile de sus...* (V: 434), *Iacă imaginea guvernului de astăzi* (V: 479).
- atribut verbal: *pozițiune de a permite* (V: 123), *facultatea de a voi* (V: 134), *voi avea puterea de a suferi, de a mă consuma, de a muri* (V: 195), *cu scopul de a da țarei drepturile sele naționale* (V: 389), *Cugetarea aduse trebuința de a se întruni* (V: 482).

Dacă grupul prepozițional face parte dintr-un grup verbal, având, prin urmare, ca regent un verb, funcția sintactică poate fi de:

- complement prepozițional: *nu gândesc la bani* (V: 130), *să se consoale pă lângă domnișoara Serescu* (V: 138), *Ca să te immortalizez, ca pe Beatricia, răspunse el* (V: 168), *ca să puneți la cale despre nuntă* (V: 172), *și șezu lângă doamna casii* (V: 186), *ce așteptăm de la niște ființe*

- (V: 199), *Principesa îl lovi cu degetele peste gură* (V: 206), *purta de la brâu în jos o fustă de borangic creț* (V: 207).
- complement de agent: *însoțit de un june necunoscut* (V: 122), *Cerul era coperit de nori* (V: 228), *Baronul, după scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa să părăsească țara* (V: 299), *În mahalale stradele sunt puțin umblate de trăsurile* (V: 352), *Biserica Oltenilor este fondată în anul 1722 de Nicolau Protopopul și de Constandin vătaful* (V: 352), *vor fi umiliți de oameni ce tu îi numești țara* (V: 361), *acolo fuse înjunghiat de asasinii lui Ipsilante* (V: 429);
  - circumstanțial de loc: *se adunau la o moșie* (V: 115), *se duce în grădină pe o alee* (V: 150), *împrejurul lui nu auzea elogiurile* (V: 154), *înuntrul baracelor ploua încă* (V: 158), *Ipsilante se mută în Târgoviște* (V: 424), *Deodată se aude o lovitură în poartă sub foisor, de dintrul curței* (V: 427);
  - circumstanțial de timp: *acelea ce mor înainte de a sorbi toată cupa vieții lor* (V: 161), *Amorul născu odată cu o contrarietate în sufletul lui Alexandru* (V: 167), *Ajunseră în fine la Telega către miazăzi* (V: 198), *să fi fost în vechime o mină de sare* (V: 203), *Oare nu vom cădea sub loviturile ei înainte de a face ceva?* (V: 339), *Dupe toate acestea vine o întrebare nu mai puțin serioasă* (V: 391), *Când oștirea lui Tudor intră în Pitești pe la 2 ore după-amiază, nu mai află pe Tudor aici* (V: 428);
  - circumstanțial de mod: *vede toate în rău, în amărăciune* (V: 135), *Nimic nu ne împinge mai cu repeziciune a admira* (V: 154), *Caterina spuse cu atâta spirit* (V: 163), *răspunse ea cu seriozitate* (V: 262), *să se supuie autorității cu sinceritate* (V: 397), *a-l insulta în tot felul* (V: 428), *zise Dem cu bunătate* (V: 438);
  - circumstanțial opozițional: *în loc de a se afla în vreun spital se află în saloane* (V: 234), *Istoria va fi neapărat mai severă pentru principele Bibescu și Știrbei, decât pentru A. Ghica, și aceasta pentru motivele de mai sus* (V: 407);
  - circumstanțial causal: *n-o mai iubește nici cât ar iubi calul arab ce l-a trimis la țară în spital de bătrân* (V: 136), *în casă nu mai ești sigur din cauza hoșilor* (V: 156), *Prahova, din cauza ploilor la munte, venise mare* (V: 160), *Ea tremură de spaimă* (V: 215), *este o inimă ce s-ar fărăma de durere* (V: 232), *Cei mai mulți turbau de mânie* (V: 375), *armata arnăuțească rămase mută de spaimă și de mirare* (V: 422);
  - circumstanțial condițional: *fii totdeauna gelos, bănuitor, cu această condițiune!...* (V: 213);
  - circumstanțial concesiv: *Bar făcuse toate acestea în necazul Caterinei* (V: 166), *Cu toate acestea ar trebui să iubești pe cineva* (V: 249), *cu toate acestea cunoaștem simțimăntele* (V: 289), *Cu toate acestea îmi arătai atâta dorință să mai șezi!...* (V: 340), *Cu toate acestea, ori simpatii pentru cauza neatârării ce apărau, ori simpatii de conformitate în religione, între turci și arnăuți, cei din urmă erau mai puțin urâți de popor* (V: 371).
  - circumstanțial instrumental: *Postelnicul apăru cu un fanar într-o mână și un pistol în altă mână, urmat de trei servitori* (V: 270), *Un serv te caută cu un bilet* (V: 271), *mai mulți draci respingeau cu osia în foc pe toți păcătoșii cari voiau să iasă* (V: 353), *lângă el Ghencea îl păzea cu pușca în mână alături* (V: 428), *Boierii ce ieșeau cu flori înaintea streinilor*

- faceau, după ei, un sacrificiu patriotic* (V: 477), *Un dorobanț intră în închisoare cu biciul în mână* (V: 484).
- circumstanțial sociativ: *Elescu ieși cu Caterina* (V: 135), *Ea veni aici cu Caterina* (V: 180), *în cealaltă trăsură se urcă Elena cu Caterina, Alexandru și cu Georges să puseră pe capra caleștei* (V: 198), *ar fi mai onest a părăsi țara și a fugi cu tine* (V: 232), *Oamenii săi spuseră că a sosit Sava cu o ceată de arnăuți* (V: 365), *aici voi rămâne eu cu ceilalți* (V: 374).
  - circumstanțial de relație: *Cât pentru mine, condemn aceste tendinți către ocupațiuni streine, căci, o repet, ele favoară interesele unei clase și lovesc interesele țării* (V: 125), *erau așezate foarte jos pe lângă sufletul său superior* (V: 133), *Nu poci a face decât cele mai sincere elogiuri sub toate rapoartele* (V: 138), *Niște ofițeri le spuseră că această tabără fusese proiectată a se face, sub raportul așezării, după sistemul francez, dar că ministru oprise execuțiunea sub cuvânt că sistemul rus este mai bun* (V: 158).
  - circumstanțial de excepție: *afară din ceea ce privește amănții săi* (V: 142), *Afară de șerpi și de câteva persoane ce sunt aici... mai zise Elescu* (V: 129), *Nimic nu-l scuză, afară numai de lipsa de inimă...* (V: 131), *Afară de caii postelnicului destinați pentru aceste cavalcade, se aduseră încă șase* (V: 157)

Grupul prepozițional depinde de centrul grupului sintactic superior, putând avea fie un statut facultativ, fie un statut obligatoriu, așa cum reiese din exemplele de mai sus.

Se observă că la nivelul fiecărui grup s-au analizat diferitele combinații posibile între părțile de vorbire componente și funcțiile sintactice pe care acestea le pot îndeplini, grupurile sintactice constituind unul din punctele de plecare în analiza fenomenelor lingvistice prezentate într-o manieră modernă.

Bibliografie:

Bolintineanu, 1981 - D. Bolintineanu, *Opere I* (ediție îngrijită, tabel cronologic, note și comentarii de Teodor Vărgolici; studiu introductiv de Paul Cornea), București, Editura Minerva;

Bolintineanu, 1984 - D. Bolintineanu, *Opere V*, București, Editura Minerva;

Coteanu, 1985 - I. Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române*, vol. II, București, Editura Academiei;

GALR, II, 2005 - *Gramatica limbii române, II*, București, Editura Academiei Române;

Găitănanu, 2007 - Șt. Găitănanu, *Sintaxa limbii române. I. Unități și relații*, Pitești, Editura Trialog;

Irimia, 1997 - D. Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom;

Pană-Dindelegan, 1974 - G. Pană-Dindelegan, *Sintaxa transformațională a grupului verbal în limba română*, București, Editura Academiei;

Stati, 1972 - S. Stati, *Elemente de analiză sintactică*, București, Editura Didactică și Pedagogică.